

Відступлення Верховного Суду у складі суддів
об'єднаної палати та палат Касаційного
господарського суду від правових висновків
Верховного Суду у господарських справах
2021

Чергові правові висновки

Відділ аналітичної роботи та узагальнення судової практики

Щодо заміни членів Наглядової ради акціонерного товариства

Постанови КГС ВС від 16.09.2021 у справі №910/3917/20 та від 11.02.2021 у справі №924/344/20

- стаття 53 Закону "Про акціонерні товариства" не застосовується до права акціонера (акціонерів), представник якого (який) обраний до складу наглядової ради, замінити такого представника - члена наглядової ради; член наглядової ради, обраний як представник акціонера або групи акціонерів, згідно з ч. 5 ст. 53 вказаного Закону, може бути замінений таким акціонером (акціонерами) в будь-який час;

- акціонер позбавляється права на заміну члена наглядової ради, який вже втратив свій статус у зв'язку з настанням однієї з підстав, визначеної пунктами 1-4 ч. 1 ст. 57 Закону "Про акціонерні товариства"; Заміна членів наглядової ради акціонерів після втрати ними свого статуту, свідчить про перебирання на себе Фондом повноважень загальних зборів в частині обрання членів наглядової ради, а не обмеження корпоративних прав Фонду.

Постанова Палати КГС від 22.12.2021 у справі №924/641/20

Положення абз.2 ч.1 ст.57 ЗУ "Про акціонерні товариства" у системному зв'язку з положеннями абз.2 ч.6 та ч.7 ст.53 цього Закону слід розуміти так, що підстава, визначена у пункті 5 (здійснення письмового повідомлення про заміну члена Наглядової ради, який є представником акціонера), є одночасно як самостійною підставою для припинення повноваження члена Наглядової ради (що реалізуються у будь-який час з власної волі акціонера), так і тим процесуальним та процедурним механізмом, за допомогою якого акціонер реалізує своє право на заміну члена Наглядової ради у разі припинення повноважень з об'єктивних причин, які знаходяться поза волею акціонера (пункти 1-4). Реалізація членом Наглядової ради свого права припинити повноваження за власним бажанням жодним чином не виключає право акціонера здійснити заміну свого представника без рішення загальних зборів та не обмежує таке право певним строком (зокрема, двома тижнями з дня подання відповідної заяви). Акціонер, представник якого припинив свої повноваження члена Наглядової ради відповідно до п.1 ч.1 ст.57 ЗУ "Про акціонерні товариства", залишає за собою право призначити нового представника на заміну того, що припинив повноваження за власним бажанням, протягом загального строку, на який обрано Наглядову раду.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/102220045>

Щодо розподілу судових витрат при прийнятті ухвали про закриття касаційного провадження

Судові рішення КГС ВС від 23.02.2021 у справі №910/18421/19, від 08.06.2021 у справі №910/8103/16, від 06.07.2021 у справі № 903/847/20, від 06.07.2021 у справі №911/713/20, від 27.07.2021 у справі № 911/3504/20, від 25.08.2021 у справі № 914/2243/20, від 21.09.2021 у справі № 922/3789/20, від 30.09.2021 у справі № 909/1411/13

Додаткова ухвала ОП КГС від 03.12.2021 у справі №927/237/20

У разі закриття касаційного провадження на підставі п.5 ч.1 ст. 296 ГПК України судові витрати відповідно до ст. ст. 126, 129, 130 ГПК України розподілу не підлягають, оскільки за змістом цих норм покладення судових витрат на ту чи іншу сторону або компенсація таких витрат здійснюється у випадках розгляду справи по суті або у разі визнання позову, закриття провадження у справі чи залишення позову без розгляду (причому закриття провадження у справі є процесуальною дією, відмінною від закриття касаційного провадження).

Враховуючи норми ст. ст.126, 129, 130 ГПК України Верховний Суд у складі суддів об'єднаної палати Касаційного господарського суду дійшов висновку, що для забезпечення принципу господарського судочинства щодо відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення, та забезпечення особі можливості ефективно захистити свої права в суді у разі подання до неї необґрунтованого позову (необґрунтованої касаційної скарги), витрати на професійну правничу допомогу при прийнятті ухвали про закриття касаційного провадження мають покладатися на сторону, яка допустила необґрунтоване подання касаційної скарги.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/102058440>

Щодо застосування пункту 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" ЗУ "Про визнання таким, що втратив чинність ЗУ "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" (далі - Закон № 145-ІХ) у справі про банкрутство

Постанова КГС ВС від 20.10.2020 у справі №916/61/13-Г

КГС ВС підтримав висновок суду першої інстанції - щодо наявності підстав для закриття (відповідно до п.7 ч.1 ст.90 КУЗПБ із застосуванням положення пункту 2 Розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 145-ІХ) провадження у справі про банкрутство боржника, процедуру ліквідації щодо якого у справі про банкрутство застосовано до набрання чинності вказаним Законом.

Постанова Палати КГС від 18.11.2021 у справі №1-24-7-5/297-06-7817

Палата КГС формулюючи правову позицію щодо застосування нечітких та неоднозначних для їх застосування положень пункту 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 145-ІХ за темпоральною ознакою, доходить висновку, що на боржників - Державних підприємств, до яких процедури санації/ліквідації у справах про банкрутство застосовані до набрання чинності Законом № 145-ІХ, положення його пункту 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення" не поширюються та не застосовуються як підстава для закриття провадження у відповідній справі про банкрутство, а провадження продовжується відповідно до застосованої у відповідній справі процедури, з урахуванням пункту 4 Прикінцевих та Перехідних положень КУЗПБ. Правильність цих висновків підтверджується наступним. Застосування норм як нових (через зміни у законодавстві, які відбулись з прийняттям Закону № 145-ІХ - його положень в пункті 2 розділу III "Прикінцеві та перехідні положення"), що не містять окремої вказівки щодо їх зворотної дії в часі, призведе до не передбаченого законом та не врегульованого ним втручання в ті правовідносини між їх учасниками (у спірних правовідносинах - між визнаними кредиторами та банкрутом на стадії ліквідації у справі про банкрутство, зокрема щодо задоволення вимог кредиторів за правилами спеціального закону про банкрутство), які виникли до цих змін - згідно з судовим рішенням (постановою про визнання банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури), яке не скасоване, набрало законної сили, є обов'язковим до виконання (стаття 18 ГПК України).

<https://reestr.court.gov.ua/Review/102220177>

Щодо включення до договірної ціни податку на додану вартість

Постанова КГС ВС від 08.04.2021 зі справи №922/2439/20

КГС ВС зазначає про неможливість визнання недійсним частини договору стосовно визначення ПДВ (з посиланням на те, що включення в оплату ПДВ містить ціну розрахункової одиниці вартості товару, тобто є істотною умовою договору).

Постанова ОП КГС від 03.12.2021 у справі №910/12764/20

Суд виходить з того, що приписи ст.217 ЦК України регулюють питання щодо правової долі правочину, що має дефекти окремих його частин. При цьому закону може суперечити лише певна частина умов правочину, а інша - йому відповідати. Отже, за таких обставин не завжди доцільно визнавати правочин недійсним у цілому. Не призводить недійсність окремої частини правочину до недійсності інших його частин. Тому законодавець не встановлює недійсності правочину через недійсність окремої його частини, але лише за умови, якщо є підстави вважати, що правочин міг би бути вчинений без включення до нього цієї недійсної частини. Зокрема, у випадку, що розглядається, можна припустити наявність Договору і без включення до нього умови щодо ПДВ. Хоча ПДВ й включається до ціни товару, однак не є умовою про ціну в розумінні цивільного та господарського законодавства, оскільки не може встановлюватися (погоджуватися чи змінюватися) сторонами за домовленістю, тобто у договірному порядку. Подібний правовий висновок викладено у постанові Верховного Суду від 01.06.2021 зі справи №916/2478/20, від якого ОП КГС не вбачає підстав відступати. не була повністю використана замовлена потужність.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/101753923>

Щодо способу нарахування відсотків, ст.536, ст.625 ЦК України

Постанова ОП КГС від 05.06.2020 у справі № 922/3578/18

ОП КГС зазначає, що ч.2 ст.625 ЦК України передбачає можливість визначення розміру процентів саме у річних, а не будь-яким іншим способом, передбаченим договором, та обмеження свободи сторін в укладенні договору на предмет визначення іншої методики нарахування процентів за незаконне користування чужими грошовими коштами згідно із статтями 693, 536 та 625 ЦК України; - проценти за користування чужими грошовими коштами, які за умовами укладеного між сторонами у справі договору поставки нараховуються за кожен день прострочення виконання зобов'язання, за своєю правовою природою, ураховуючи спосіб їх обчислення за кожен день прострочення, підпадають під визначення пені.

Постанова ОП КГС від 03.12.2021 у справі №910/14180/18

ОП КГС зазначає, що передбачені ст.536 та ч.3 ст. 693 ЦК України проценти мають зовсім іншу правову природу, ніж неустойка (пеня, штраф), виступають способом захисту прав та інтересів покупця який, здійснивши оплату продукції на умовах попередньої її оплати набув також статусу кредитора за договором по відношенню до продавця до моменту передання йому такої продукції. З огляду на різну правову природу проценти, передбачені ч.3 ст.693 ЦК України, не можуть бути ототожнені з неустойкою та процентами, передбаченими ч.2 ст.625 ЦК України. Крім того ОП КГС вважає, що правова природа передбаченої договором плати за користування чужими грошовими коштами не залежить від встановленого сторонами у договорі способу обчислення такої плати. Передбачене ст.536, ч.3 ст. 693, ч.1 ст. 1048, ч.1 ст. 1054 ЦК України право сторін на встановлення плати за користування грошовими коштами (попередньою оплатою, позикою) з урахуванням положень ст.6 та ч.1 ст.627 ЦК України слід розуміти як право сторін на визначення саме розміру процентів і порядку їх сплати, а не обрання ними іншого способу оплати. Зазначений висновок відповідає висновку Верховного Суду, викладеному у пункті 27 постанови ВП ВС від 25.05.2021 у справі № 149/1499/18.

Враховуючи те, що кількість днів у календарному році є сталою та загальновідомою, визначений у такий погоджений сторонами спосіб (за кожен день прострочення) розмір цих процентів завжди може бути перетворений у річні проценти методом математичного розрахунку, про що правильно зазначила колегія суддів КГС в ухвалі від 28.09.2021 у цій справі № 910/14180/18 про передачу справи на розгляд ОП КГС. <http://reestr.court.gov.ua/Review/101989933>